

הגדת לפלגות ראובן

העקידה, שהעולם נברא עם שתי הנהגות דהיינו שני שמות, של דין ושל רחמים. [טעם נוסף לקריאת שם שבת הגדול, ראה להלן סוף פיסקא "ואקח את אביכם".]

הגעלת כלים – דרך דרוש

חמימות גופו בתענית ובתפילה. ואילו הכת השלישית, מי שנתחייב חייבי כריתות, צריך ליבון עוד יותר חזק היינו על ידי אש ממש, ובזה מתכפר על ידי אש היסורים, שנעשה כל גופו שרוף על ידי חוליו ומכאוביו. והרביעי גרוע מכולם, מחלל ה', הוא מתכפר רק בשבירת הכלי שהוא יום המיתה.

לפי זה נראה, שבשעת הגעלת הכלים לפני חג הפסח צריך כל אחד להתבונן בזה, על מצב נפשו, ובאיזה אופן הכשר כליו צריך לטהר את עצמו. וגם רב אשי היה מכין את עצמו לזה בשעת ההגעלה, וזהו דקאמר "לדידי", כי עבודה זו היא עבודה פרטית לכל אחד מישראל, ואין הלכה כללית יכולה לפסוק על מצבו הרוחני של כל אחד. ואמר על עצמו "לדידי חדתא עבדינן", שהוא לא צריך לעשות שום דבר לכליו, רוצה לומר, שהוא לא צריך להתבוננות והמוסר על ידי הכשר כליו. על זה השיבו רבינא, הרי אתה גדול בישראל, כמו שאמרו בגיטין (נט, א) "מימות רבי עד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד", ועל כן ודאי אפשר לך להתנהג כך כי אתה קדוש וטהור. אולם, טען רבינא, מה נאמר להמון העם, אשר הם כן צריכים מוסר וטהרת הנפש? על זה אמר רב אשי ברוב ענוותנותו, שגם הוא מכשיר את כליו. וכוונתו שצריך לעשות את ההכשר ולהתבונן על מצבו הרוחני, עד כדי שלבסוף יהיה כמו כלי חדש.

איתא בפסחים ל, ב: "אמר ליה רבינא לרב אשי, הני סכיני בפסחא היכי עבדינן להו? אמר ליה, לדידי חדתא קא עבדינן. אמר ליה, תינח מר דאפשר ליה, דלא אפשר ליה מאי? אמר ליה, אנא כעין חדתא קאמינא וכו'". והקשה הט"ז (א"ח סימן תנא ס"ק ה) מאי קאמר ר' אשי "לדידי", אם זו הלכה אז היא הוראה לכל ולא רק בשבילו? ועוד, מה השיב לו רבינא "תינח מר דאפשר ליה", אם זה מעיקר הדין אז אפילו אם לא אפשר לו חייב לקיים את ההלכה? עיין שם שמסביר שבעצם לא היה זה אלא חומרא.

ונראה לפרש על דרך הדרוש, כי ידוע שיש ארבעה אופני מכשירי כלים: צונן, הגעלה, ליבון, ושבירה. וכנגדם בטהרת הנפש, הלא יש ארבעה חלוקי כפרה הנמנין ביומא (פו, א): ביטל מצות עשה, עבר על לא תעשה, עבר חייבי כריתות, ומחלל ה'. ויש לפרש שכל אחד מאופני הכשר כלים משתמשים גם להכשר כפרת הנפש. מי שמבטל עשה מספיק צונן לשפשף ממנו טומאתו, כי גם הוא חטא בעבודת ה' צוננת, שלא בערה בקרבו יראת ה', והראה קרירות לעבודת בוראו. אז די בשבילו הדחה קלה כמו צונן, להעביר כתם החטא.

אבל מי שעבר על לא תעשה הרי עבר על רצון ה' בחמימות יצרו ותאותו, ורק על ידי הגעלה רותחת אפשר להעביר החטא ממנו. זוהי כפרת יום הכיפורים, על ידי